

10 Απριλίου 2015

Το έργο των Πατέρων: Οδοδείκτες Θεραπείας

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

π. Ι. Ρωμανίδης

Οι διάδοχοι των Αγίων Αποστόλων ονομάσθηκαν Πατέρες και μάλιστα Αποστολικοί Πατέρες, και οι διάδοχοι των τελευταίων είναι εκείνοι που χαρακτηρίσθηκαν Πατέρες της Εκκλησίας. Ουσιαστικά, οι Πατέρες είναι η

γέφυρα που ενώνει την Αποστολική εποχή με κάθε εκκλησιαστική εποχή, γι' αυτό, και όπως λέγεται, η Εκκλησία είναι Αποστολική, επειδή είναι πατερική.

Οι Πατέρες δεν είναι απλώς οι μεγάλοι επιστήμονες που γνώρισαν την ανθρώπινη γνώση και σοφία, αλλά εκείνοι που έλαβαν το άγιον Πνεύμα, είχαν μεθέξει της θεοποιού ενεργείας του Θεού, απέκτησαν την υπαρξιακή γνώση του Θεού και την διατύπωσαν, με τα ιδιαίτερα χαρίσματα και την παιδεία που είχαν.

Η πατερική εποχή είναι η Αποστολική εποχή σε κάθε εποχή, που σχετίζεται με την αδιάλειπτη ενέργεια του Αγίου Πνεύματος μέσα στην Εκκλησία. Ουσιαστικά, Αποστολική και πατερική εποχή είναι η εκκλησιαστική ζωή.

Σε τι διαφέρουν οι Πατέρες από τους Αποστόλους;

«Πρέπει να χαρακτηρίσουμε τι είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της Αποστολικής εποχής. Τι είναι Απόστολος, τι είναι ενορία στην Αποστολική εποχή, τι είναι θεολογία, τι είναι ο σκοπός της θεολογίας, ποιες είναι οι διαβαθμίσεις της θεολογικής κατανόησης και τι είναι οι Άγιοι, τι είναι οι Πατέρες της Εκκλησίας, και τι είναι η διαφορά μεταξύ Αποστόλων και Πατέρων της Εκκλησίας».

Οι Πατέρες της Εκκλησίας είναι διάδοχοι των Αγίων Αποστόλων και έχουν την ίδια εμπειρία με αυτούς. Αυτοί είχαν προσωπική εμπειρία και γέννησαν πνευματικά παιδιά που τα αναγέννησαν εν Χριστώ. Η καθοδήγηση και η αναγέννησή τους συνδέεται με την πορεία προς την θέωση. Αυτή ουσιαστικά είναι η Ορθόδοξη ποιμαντική. Αλλά για να καθοδηγήσει κανείς τα πνευματικά του παιδιά προς την θέωση, πρέπει να γνωρίζει ο ίδιος προσωπικά αυτήν την πορεία, διαφορετικά η εξάσκηση της ποιμαντικής είναι εξωτερική-ηθικολογική. Οι Πατέρες είναι οι θεολόγοι στην Εκκλησία, αφού έχουν φθάσει στον φωτισμό και την θέωση, γι' αυτό και η ποιμαντική των ανθρώπων πρέπει να γίνεται θεολογικά.

«Προκύπτει το θέμα, τι είναι αυτός ο Πατέρας της Εκκλησίας, γιατί λέγεται Πατέρας της Εκκλησίας και τι είναι αυτοί οι Άγιοι και όλοι αυτοί οι θεολόγοι και πώς θεολογούν; Αυτό είναι ένα θέμα που θέλει πολύ μεγάλη προσοχή».

Οι Πατέρες της Εκκλησίας έφθασαν στην βίωση του μυστηρίου της Πεντηκοστής. Η δε θεοπνευστία συνδέεται αναπόσπαστα με την Πεντηκοστή. «Διερωτάται κανείς, θεόπνευστα είναι μόνο τα συγγράμματα της Αγίας Γραφής ή και τα συγγράμματα και των θεοπνεύστων της ιστορίας;». Βεβαίως και τα συγγράμματα των Πατέρων είναι θεόπνευστα, γιατί «η εμπειρία της Πεντηκοστής επαναλαμβάνεται και μετά την Πεντηκοστή».

Έτσι, οι Πατέρες γνώρισαν την διδασκαλία περί της Αγίας Τριάδος, αλλά το σπουδαίο είναι ότι οι Πατέρες γνώρισαν και τον δρόμο για να οδηγήσουν τα πνευματικά τους παιδιά στην εμπειρία και την γνώση του Τριαδικού Θεού.

«Υπάρχουν εκείνοι που γνωρίζουν και πού πάνε και πώς να φθάσουν. Είναι εκείνοι οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι ήξεραν την διδασκαλία, περί της Αγίας Τριάδος, αλλά ήξεραν και την οδό».

Το θεμέλιο της πατερικής θεολογίας συνδέεται με την ουσία της εκκλησιαστικής ζωής, που συγκεκριμενοποιείται στην κάθαρση, τον φωτισμό και την θέωση. Μέσα στα πλαίσια αυτά πρέπει να δει κανείς και την διδασκαλία των Πατέρων για την κοινωνία και τα κοινωνικά φαινόμενα. Η διδασκαλία τους δεν πρέπει να εξετάζεται από ιδεολογικής, στοχαστικής και κοινωνιολογικής πλευράς. Για να καταλάβει κανείς τον τρόπο με τον οποίο ζούσαν οι Άγιοι Πατέρες, πρέπει να δει τον τρόπο ζωής του συγχρόνου Ορθόδοξου μοναχισμού, που είναι η κάθαρση, ο φωτισμός και η θέωση.

«Στην πατερική θεολογία τα θεμέλια της Ορθόδοξης αντιλήψεως περί κοινωνίας, δηλαδή, εκκλησιαστικής κοινωνίας που εκφράζεται κατ' εξοχήν σήμερα στον μοναχισμό, είναι η κάθαρση, η φώτιση και η θέωση».

Η προσευχή, και μάλιστα η νοερά προσευχή, είναι δείγμα ότι ο άνθρωπος βρίσκεται στο στάδιο του φωτισμού, αφού είχε περάσει προηγουμένως το στάδιο της καθάρσεως και τώρα οδεύει στην θεοπτία. Τότε αναδεικνύεται κανείς θεολόγος στην Εκκλησία. Ορθόδοξος θεολόγος είναι αυτός που προσεύχεται, και μάλιστα νοερά, και αξιώνεται της θείας εμπειρίας. Δεν πρόκειται για θεολογικό στοχασμό, αλλά για έκφραση της εμπειρικής ζωής.

Αυτό φαίνεται καθαρά στα συγγράμματα των Πατέρων και, μάλιστα, στην Ορθόδοξη ανθρωπολογία τους. Δεν είναι δυνατόν να αναλύει κανείς πατερικά έργα και να αγνοεί αυτήν την πραγματικότητα.

«Εάν κανείς δεν ανατρέξει στα συγγράμματα των Πατέρων να δει την ανθρωπολογία τους, να δει τα θεμέλια της πνευματικότητας τους, να δει τι είναι

αυτή η κατάσταση του φωτισμού κατά τους Πατέρες και τι είναι οι επιπτώσεις τής καταστάσεως τού φωτισμού επί τής σωματικής αγωγής του ανθρώπου, με όλους αυτούς τους ηρωισμούς που εκάνανε οι καλόγεροι στις ερήμους, επάνω στις στήλες, χωρίς φαί και τους κρατούσε ο Θεός επάνω σε μια θεωμένη κατάσταση, δεν μπορεί να καταλάβει τι είναι η Ορθόδοξη θεολογία».

«Είναι πολύ επικίνδυνο κανείς να ασχολείται με πατερικά κείμενα, εάν δεν έχει μια σαφή ιδέα περί των πλαισίων της πατερικής παραδόσεως, επίσης, εάν κανείς φαντάζεται ότι οι Πατέρες ήσαν στοχαστές. Οι Πατέρες δεν είναι στοχαστές».

Έχει δημιουργηθεί η εντύπωση ότι μερικοί Πατέρες που ασκούνται στα Μοναστήρια και τις ερήμους είναι νηπτικοί-ησυχαστές, ενώ οι άλλοι που διακονούν στον κόσμο είναι κοινωνικοί. Όμως, «όλοι οι θεολόγοι Πατέρες της Εκκλησίας είναι ησυχαστές». Όλοι οι Χριστιανοί στην αρχαία Εκκλησία, όπως φαίνεται στις Πράξεις των Αποστόλων και τις Επιστολές των Αποστόλων, ήταν ησυχαστές. Ακόμη, ησυχαστές ήταν και οι Προφήτες στην Παλαιά Διαθήκη, αλλά και οι Απόστολοι και οι Πατέρες στην ζωή της Εκκλησίας. Γι' αυτό και δεν μπορούν να χωρισθούν οι Πατέρες της Εκκλησίας σε Μεγάλους Πατέρες και σε ησυχαστές Πατέρες. «Όλοι οι Πατέρες ήταν νηπτικοί, ασκητικοί». «Η ασκητική παράδοση είναι η ουσία της Αγίας Γραφής».

Οι Πατέρες θεραπεύθηκαν οι ίδιοι, γνώρισαν τον Θεό και στην συνέχεια θεράπευαν την πνευματική ασθένεια των ανθρώπων. Η πατερική θεολογία είναι πνευματική ιατρική.

«Η πατερική θεολογία είναι γεμάτη από ιατρικές παραστάσεις. Αρκεί μόνο τα τροπάρια της Εκκλησίας να κοιτάξουμε, τις ακολουθίες, και θα δούμε πως είναι γεμάτα από αυτές τις εκφράσεις, «ο ιατρός των ψυχών και των σωμάτων ημών» κλπ. Τον ίδιο τον Χριστό τον παριστάνουμε σαν γιατρό, τα Μοναστήρια ως νοσοκομεία και τους Πνευματικούς Πατέρες, ως γιατρούς, όχι σαν ηθικοπατέρες».

Ο άνθρωπος μετά την πτώση ασθένησε πνευματικά, εισήλθε μέσα στην ύπαρξη του η θνητότητα και παθητότητα και οι δυνάμεις της ψυχής και του σώματος ενεργούν παρά φύση. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζεται θεραπεία.

«Οι Πατέρες της Εκκλησίας ενδιαφέρονται για τον άνθρωπο, όπως είναι αυτήν την στιγμή σήμερα, διότι εκείνο που χρειάζεται θεραπεία είναι ο άνθρωπος».

Η πατερική θεολογία είναι ένα είδος ψυχιατρικής, αλλά όμως διαφέρει σαφέστατα από την σύγχρονη ψυχιατρική, μάλιστα δε την υπερβαίνει, διότι «έχει πράγματα τα οποία η ψυχιατρική ούτε τα φαντάζεται ότι υπάρχουν, ούτε η ψυχολογία». Έτσι, οι Πνευματικοί Πατέρες βρίσκονται μέσα στον ρου της Παραδόσεως, γνωρίζουν εκ

πείρας τον Θεό και βοηθούν και άλλους ανθρώπους να μεθέξουν αυτής της εμπειρίας. Γι' αυτό ο Πνευματικός Πατέρας ταυτίζεται με τον θεολόγο, αφού η πνευματική πατρότητα συνδέεται με την θεραπεία της νοσούσης προσωπικότητας του ανθρώπου.

«Η Ορθοδοξία, τώρα, τι είναι; Είναι ένα συγκρότημα από Πνευματικούς Πατέρες, οι οποίοι ξεύρουν ότι καθένας έχει αυτόν τον θησαυρό μέσα του, την νοερά ενέργεια. Και το έργο του Πνευματικού Πατέρα τι είναι; εκεί που στα κάρβουνα υπάρχει μια μικρή σπίθα, παίρνεις το φουσερό, το φυσάς και μετά από λίγο γίνεται μια φλόγα. Αυτό είναι το έργο του. Εκείνος που είναι φωτισμένος και, επειδή είναι φωτισμένος, ξέρει να φωτίσει τον άλλον, πιάνει τον άλλον και παίρνει την σπίθα που έχει μέσα του, και αυτήν την σπίθα την κάνει φωτιά πλέον και μέχρι θέωση μπορεί να φθάσει κανείς.

Αυτό είναι το έργο της Εκκλησίας. Αλλά, όπως έχει εξελιχθεί η Εκκλησία, αντί να είναι ένα συγκρότημα από Πνευματικούς Πατέρες, όπως ένα νοσοκομείο, που έχει ως πούμε πενήντα γιατρούς, πέρασαν δύο χιλιάδες χρόνια και βρέθηκε νοσοκομείο χωρίς γιατρούς, αλλά λέγονται γιατροί αυτοί που είναι μέσα και δεν θεραπεύουν τίποτα. Δηλαδή, κινδυνεύουμε να φθάσουμε σε αυτό το σημείο και το μόνο πράγμα που θα μάς γλυτώσει είναι η επάνοδος στους Πατέρες της Εκκλησίας».

Οι Πνευματικοί Πατέρες, ως πνευματικοί ιατροί, κάνουν κατ' αρχάς πνευματική διάγνωση της ασθενείας. Στην συνέχεια, ο Πνευματικός Πατέρας βοηθά τα πνευματικά παιδιά να περνούν από την κάθαρση στον φωτισμό και την θέωση.

Διάγνωση είναι ότι «η καρδιά του ανθρώπου έχει αμαυρωθεί». Και θεραπεία «είναι να φύγουν οι λογισμοί από την καρδιά και να μένη ένας λογισμός, που θα είναι η αέναη μνήμη του Θεού, ώστε όταν κανείς εργάζεται, διαβάζει, γράφει, περπατάει, δουλεύει στο εργοστάσιο, πάει για ψώνια και όταν κοιμάται ακόμη, η ευχή να λειτουργεί μέσα του αυτομάτως. Οπότε, αυτή η ευχή ανεξαρτητοποιείται από την λογική φαιά ουσία, που είναι στον εγκέφαλο, και συνέχεια εργάζεται».

Ο έμπειρος Πνευματικός Πατέρας γνωρίζει την πνευματική κατάσταση του Χριστιανού που βρίσκεται στην κάθαρση και τον φωτισμό και τον καθοδηγεί καταλλήλως. Υπάρχουν δε σαφή τεκμήρια ότι ο άνθρωπος θεραπεύθηκε, όταν γίνεται ναός του Αγίου Πνεύματος και προσεύχεται αδιαλείπτως. Μέσα σε αυτήν την προοπτική πρέπει να γίνεται λόγος για υπακοή. Η υπακοή γίνεται στον Πνευματικό Πατέρα, που γνωρίζει από αυτήν την εσωτερική πλευρά της πνευματικής ζωής και με σκοπό να περάσει από την κάθαρση στον φωτισμό και την θέωση.

«Σήμερα έχει γίνει μια διαστροφή της εννοίας της υπακοής. Και κάποιος διδάσκει ότι οι Πατέρες λένε να κάνης υπακοή στον Πνευματικό Πατέρα. Ναι, σε ποιόν Πνευματικό Πατέρα; Αυτό είναι το πρόβλημα. Δεν θα κάνης υπακοή σε οποιονδήποτε Πνευματικό Πατέρα. Διότι, αν κάνης υπακοή σε έναν Πνευματικό Πατέρα, ο οποίος ιδέα δεν έχει από κάθαρση του νοός, ασφαλώς δεν θα αποκτήσεις κεκαθαρμένο νου. Δεν θα καθαρισθεί ποτέ ο νους σου».

Η πνευματική πατρότητα εξασκείται παράλληλα και σε συνδυασμό με την Ιεροσύνη, διότι ο άνθρωπος προοδεύει πνευματικά με την ασκητική, αλλά και την μυστηριακή ζωή. Αυτό σημαίνει ότι για να γίνει κάποιος Πνευματικός Πατέρας πρέπει να είναι αναγεννημένος πνευματικά, να έχει την Χάρη του Θεού μέσα του.

«Η χειροτονία ήταν μία πράξη της Εκκλησίας, με την οποία η Εκκλησία πιστοποιούσε ότι αυτός κάνει για Πρεσβύτερος, επειδή είχε φθάσει κάπου και γι' αυτό κάνει και για Πνευματικός Πατέρας. Αν, όμως, δεν έφθανε, δεν κάνει για Πνευματικός Πατέρας, οπότε δεν μπορεί να φθάσει σε χειροτονία Πρεσβυτέρου, χειροτονία Επισκόπου».

Βέβαια, ο κατ' εξοχήν διδάσκαλος στην Εκκλησία και ο κατ' εξοχήν Πνευματικός Πατέρας είναι ο Επίσκοπος.

«Ξέρουμε πολύ καλά ότι ο Επίσκοπος είναι ο κατ' εξοχήν διδάσκαλος της Εκκλησίας και Πνευματικός Πατέρας. Αυτό είναι ο Επίσκοπος, γι' αυτό και ο Επίσκοπος ελέγετο Πατέρας. Όταν λέγανε «Πάτερ» στην αρχαία Εκκλησία, δεν εννοούσαν τους Πρεσβυτέρους, εννοούσαν τους Επισκόπους.

Γι' αυτό και οι Επισκοποι της Εκκλησίας, ως Πνευματικοί Πατέρες, λέγονται Πατέρες και όταν λάμβαναν μέρος σε μία Σύνοδο και όταν γίνονται Άγιοι της Εκκλησίας, λέγονται Πατέρες. Τώρα αυτή η διάκριση μεταξύ Αγίων και Πατέρων δεν υπάρχει στους Πατέρες. Στους Πατέρες της Εκκλησίας οι Άγιοι είναι Πατέρες και Πατέρες είναι οι Άγιοι. Αλλά κατ' εξοχήν Πατέρες είναι οι Επισκοποι. Αυτό που σήμερα τον Επίσκοπο τον λέμε: Σεβασμιώτατε, Θεοφιλέστατε, Μακαριώτατε κλπ. Εκείνα τα χρόνια τον λέγανε Πατέρα, ήταν ο Πνευματικός Πατέρας».

Μέσα από την πνευματική αυτή θεραπεία, κατά την οποία πρέπει να θεραπευθεί ο νους του ανθρώπου, πρέπει να δούμε και την διδασκαλία των Πατέρων για τα κοινωνικά ζητήματα.

«Δεν προσευχόμαστε για να γίνει η φώτιση στην μέλλουσα ζωή. Η όλη προσπάθεια της φώτισης είναι γι' αυτή την ζωή. Και σε αυτή την ζωή πρέπει να γίνει η αλλαγή της ανθρώπινης προσωπικότητας. Και επομένως, εφ' όσον σε αυτή την ζωή γίνεται

η προσπάθεια αλλαγής της ανθρώπινης προσωπικότητας, συνεπάγεται ότι η όλη προσπάθεια γίνεται και για την αλλαγή της κοινωνικής δομής. Δηλαδή, δεν περιορίζεται η αλλαγή μόνο για την μέλλουσα ζωή.

Γι' αυτόν τον λόγο οι Ορθόδοξοι Πατέρες της Εκκλησίας είχαν τεράστια επίδραση επί των κοινωνικών θεμάτων της εποχής τους. Γι' αυτό και η νομοθεσία της Κωνσταντινουπόλεως που είναι η ρωμαϊκή νομοθεσία, για το είδος της, για την εποχή της, έφθασε στα ύψη. Και καμιά νομοθεσία δεν μπορεί να συγκριθεί με την νομοθεσία της Κωνσταντινουπόλεως, κυρίως στα χρόνια του Ιουστινιανού και μετά τον Ιουστινιανό».

Πηγή: “Εμπειρική Δογματική τής Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας κατά τις προφορικές παραδόσεις του π. Ιωάννου Ρωμανίδη”. Τόμος Α’

Πηγή: trelogiannis.blogspot.gr